

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa

COM(2012) 79 final

(2013/C 44/21)

Sprawozdawca: **Franco CHIRIACO**

Dnia 29 lutego 2012 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa

COM(2012) 79 final.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 22 listopada 2012 r.

Na 485. sesji plenarnej w dniach 12–13 grudnia 2012 r. (posiedzenie z 12 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 125 głosami – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES uważa, że Unia Europejska musi nadal zabiegać o odpowiedni poziom działań publicznych na rzecz popularyzacji innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie. W tym względzie konieczne jest, zdaniem Komitetu, zapewnienie lepszej koordynacji między polityką badawczą w ścisłym tego słowa znaczeniu a polityką rolną na rzecz innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem polityki finansowanej w ramach WPR. Uważa ponadto, że dyskusja na temat europejskich partnerstw innowacyjnych na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa może przyczynić się również do procesu reformy wspólnej polityki rolnej po 2013 r.

1.2 EKES wnosi, by w ramach strategii propagowanej przez EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa odpowiednio zadbano o wzmocnienie i konsolidację sektora europejskiego przetwórstwa przemysłowego. Wyłącznie dzięki odpowiedniej integracji różnych ogniw łańcucha rolno-spożywczego możliwe będzie zagwarantowanie równocześnie wzrostu podaży rolnej w Europie, właściwej promocji rynku europejskich produktów podstawowych i bezpiecznego dostępu do tego rynku.

1.3 EKES uważa, że niezbędne jest dogłębne przeanalizowanie wskaźnika zaproponowanego przez Komisję, który ma na celu ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach EPI pod kątem zrównoważonego rozwoju. Chociaż przyznaje, że zadowalająca funkcjonalność gleb może w sposób decydujący przyczynić się do zrównoważonego rozwoju, to jego zdaniem nie należy zapominać o stosowaniu również innych wskaźników efektywności, które umożliwiłyby docenienie wkładu, jaki niektóre praktyki rolne mogą wnieść zwłaszcza w odniesieniu do zachowania zasobów naturalnych.

1.4 Zdaniem EKES-u EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa powinny sprzyjać wdrażaniu innowacji organizacyjnych, które mogą zoptymalizować kontakty między

podmiotami łańcuchów rolno-spożywczych na szczeblu krajowym i europejskim. Odpowiedni poziom rentowności podmiotów rolnych, poprawa funkcjonowania rolno-spożywczych łańcuchów dostaw, odzyskanie władzy rynkowej przez podmioty rolne oraz sprawiedliwszy podział wartości wśród podmiotów łańcucha rolno-spożywczego to kluczowe cele, których osiągnięcie ma zapobiec między innymi stopniowemu zanikowi działalności rolnej na wielu obszarach wiejskich w Europie.

1.5 EKES apeluje do Komisji, by zadbała o odpowiedni udział przedstawicieli rolnego partnerstwa gospodarczego, społecznego i instytucjonalnego w zarządzaniu EPI i o ich zaangażowanie w celu zapewnienia jak największej skuteczności i wydajności realizowanych przedsięwzięć.

1.6 EKES uważa, że podejście oparte na EPI przyniesie pozytywne skutki wyłącznie pod warunkiem, że grupy operacyjne przekształcą się w podmioty o wymiernych celach, zdolne do inicjowania procesów rozwoju, a nie w nowe partnerstwa ubiegające się po prostu o środki publiczne. Zgadza się ponadto z propozycją Komisji Europejskiej w sprawie zagwarantowania odpowiedniej koordynacji różnych grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa poprzez utworzenie sieci tychże partnerstw w ramach europejskiej sieci obszarów wiejskich.

1.7 Zdaniem EKES-u inicjatywa EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa wnosi istotny wkład do innowacji w rolnictwie dzięki stworzeniu sieci podmiotów oraz powiązaniu ośrodków innowacji z miejscami ich zastosowania. Uważa, że tego rodzaju podejście powinno umożliwić działalność jednostek pośrednich, które łączyłyby różne podmioty uczestniczące w procesach innowacji. Ponadto wpływ

EPI zależy od czynnego zaangażowania brokerów innowacji, którzy mogą zapoczątkować i rozwinąć współpracę na rzecz innowacji pośród wielu różnorodnych podmiotów.

1.8 EKES uważa, że pierwszoplanowe znaczenie ma uzupełnienie inicjatyw grup operacyjnych w ramach EPI działaniami na rzecz wymiany pokoleniowej, pomocy technicznej, kształcenia – zwłaszcza młodych rolników – wsparcia inwestycji strukturalnych, promocji produktów rolnych, tworzenia nowych rynków zbytu (na przykład krótkich łańcuchów) oraz dywersyfikacji dochodów przedsiębiorstw poprzez priorytetowy dostęp do środków w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

1.9 EKES apeluje o zastosowanie konkretnych środków gwarantujących koordynację i synergę między EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa a innymi partnerstwami w zakresie surowców i wody.

2. Europejskie partnerstwo innowacyjne (EPI)

2.1 W swym komunikacie pt. „Projekt przewodni strategii „Europa 2020” – unia innowacji” Komisja Europejska sugeruje utworzenie europejskich partnerstw innowacyjnych (EPI) ⁽¹⁾. Uważa, że EPI powinny przyczynić się do rozwiązania różnych bardzo istotnych dla społeczeństwa problemów, takich jak zapewnienie zdrowej żywności wysokiej jakości dzięki stosowaniu zrównoważonych metod produkcji.

2.2 Wsparciem Komisji Europejskiej cieszyło się dotychczas pierwsze partnerstwo eksperymentalne w dziedzinie aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu ⁽²⁾. Jednocześnie przedstawiono następujące propozycje partnerstwa w trzech dziedzinach:

— surowców ⁽³⁾;

— wydajnego i zrównoważonego rolnictwa ⁽⁴⁾;

— wody ⁽⁵⁾.

2.3 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) wyraził już zainteresowanie partnerstwem europejskim. Niemniej przypominał również wiele środków i procedur o charakterze ogólnym, wprowadzonych w przeszłości. Zwrócił uwagę na potrzebę uwzględnienia tych doświadczeń w nawiązaniu do podejmowanych inicjatyw. Jego zdaniem wszystkie prace wykonane do tej pory przez Komisję i inne zainteresowane strony winny zostać uwzględnione, zoptymalizowane i wykorzystane do opracowywania nowych inicjatyw.

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final „Projekt przewodni strategii »Europa 2020« – unia innowacji”.

⁽²⁾ COM(2012) 83 final „Działania w ramach Strategicznego planu realizacji Europejskiego partnerstwa na rzecz innowacji sprzyjającej aktywnemu starzeniu się w dobrym zdrowiu”.

⁽³⁾ COM(2012) 82 final „Zapewnienie dostępności surowców dla przyszłego dobrobytu Europy – projekt europejskiego partnerstwa innowacji w dziedzinie surowców”.

⁽⁴⁾ COM(2012) 79 final „Europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa”.

⁽⁵⁾ COM(2012) 216 final „Europejskie partnerstwo innowacyjne w zakresie wody”.

W związku z tym Komitet opowiedział się za harmonizacją proponowanych nowych środków i instrumentów, tak by były one zgodne z już zainicjowanymi procesami, co pomoże uniknąć dodatkowych komplikacji i powielania oraz zapewni niezbędną ciągłość, pewność prawa i stałość ⁽⁶⁾. Apelował ponadto o respektowanie zasad dobrowolności, zmiennej geometrii, przejrzystości i jasnego, przystępnego zarządzania podczas wdrażania europejskich partnerstw innowacyjnych ⁽⁷⁾.

3. Streszczenie komunikatu

3.1 W ramach inicjatywy „Unia innowacji” Komisja Europejska przedstawiła komunikat w sprawie propagowania nowego europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa.

3.2 Komisja Europejska wytyczyła dwa cele EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa:

— **promowanie wydajności i efektywności** sektora rolnego poprzez odwrócenie do 2020 r. obserwowanego od niedawna trendu coraz słabszego wzrostu wydajności;

— **dbałość o zrównoważone rolnictwo** poprzez osiągnięcie do 2020 r. zadowalającego poziomu funkcjonalności gruntów.

W tym względzie EPI mają się przyczynić do skutecznego budowania pomostów między nowatorskimi badaniami i technologiami a zainteresowanymi stronami, w tym rolnikami, przedsiębiorstwami, przemysłem, podmiotami świadczącymi usługi doradcze i organizacjami pozarządowymi.

4. Uwagi ogólne

4.1 EKES popiera inicjatywę powołania do życia europejskich partnerstw innowacyjnych (EPI) wspieraną przez Komisję. Zgadza się zwłaszcza z decyzją Komisji w sprawie poświęcenia specjalnej inicjatywy w ramach EPI zagadnieniu „wydajnego i zrównoważonego rolnictwa”. Zdaniem EKES-u może ona być również okazją do zachęcenia zainteresowanych stron z sektora rolno-spożywczego do zastanowienia się nad wytyczeniem pierwszoplanowych celów strategicznych w zakresie rozwoju rolnictwa europejskiego do 2050 r. W tym względzie EKES zachęca Komisję do uwzględnienia niektórych propozycji przedstawionych w jego wcześniejszych opiniach ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie Unii innowacji (Dz.U. C132 z 3.5.2011 s. 39, pkt 3.5).

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie Unii innowacji (Dz.U. C 132 z 3.5.2011 s. 39, pkt 4.4).

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie przyszłości młodych rolników w Europie (Dz.U. C 376 z 22.12.2011 s. 19–24, pkt 3.5) oraz opinia EKES-u w sprawie roli kobiet w rolnictwie i na obszarach wiejskich (Dz.U. C 299 z 4.10.2012, s. 29–33).

4.2 EKES uważa, że jednym z głównych wyzwań dla przyszłości rolnictwa jest stworzenie takiego modelu produkcji, który umożliwiłby jej dostosowanie do wymogów ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Na drodze do osiągnięcia tego celu stoją niektóre aspekty decydujące o perspektywach sektora rolno-spożywczego na szczeblu światowym. Wahań cen produktów rolnych, rosnące znaczenie finansów w sektorze rolnym, coraz częstsze korzystanie z produktów rolnych w celach energetycznych oraz konsekwencje światowego kryzysu gospodarczego to poważne przeszkody utrudniające opracowanie nowych, bardziej wydajnych i zrównoważonych praktyk rolnych. W tym względzie, podkreślając znaczenie badań naukowych i innowacji, EKES uważa, że EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa mogą się istotnie przyczynić do sprostania temu wyzwaniu o decydującym znaczeniu dla przyszłości rolnictwa europejskiego.

4.3 EKES podkreśla, że na wyniki całego europejskiego systemu rolno-spożywczego w zakresie konkurencyjności decydujący wpływ wywierają sektory przetwórstwa przemysłowego i obrotu żywnością. W tym względzie zachęca Komisję, by nie bagatelizowała znaczenia importu surowców rolnych dla wyników gospodarczych europejskich łańcuchów rolno-spożywczych. Strategia promowana w ramach EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa powinna w wystarczającym stopniu opierać się na wzmocnieniu europejskiego sektora przetwórstwa przemysłowego. Wyłącznie dzięki odpowiedniemu zintegrowaniu różnych ogniw łańcucha rolno-spożywczego możliwe będzie zagwarantowanie wzrostu podaży europejskich produktów rolnych, a także odpowiedniej promocji rynku europejskich produktów podstawowych i bezpiecznego dostępu do niego.

4.4 EKES podkreśla, że Komisja nie definiuje w swoim komunikacie wydajności w rolnictwie. Rozważania nad pojęciem wydajności w rolnictwie muszą się zacząć od wypracowania wspólnej definicji produkcji rolnej. W wielu opiniach⁽⁹⁾ EKES zwracał uwagę na znaczenie utrzymania europejskiego modelu rolnictwa, przypominając, że obywatele UE niepokoją się o różne funkcje rolnictwa (produkcja żywności i włókien, ochrona środowiska i rozwój obszarów wiejskich, poprawa jakości życia na obszarach wiejskich, zrównoważony rozwój terytorialny, jakość żywności i dobrostan zwierząt). Zatem zdaniem EKES-u wszelkie wysiłki na rzecz podnoszenia wydajności w rolnictwie powinny się koncentrować na promowaniu wielofunkcyjnego charakteru tego sektora i popularyzacji jego zrównoważonego rozwoju – rzecz jasna bez lekceważenia elementów europejskiego modelu rolnictwa.

4.5 Zdaniem EKES-u w koncepcji wydajności rolnej nie powinno się pomijać znaczenia różnych czynników istotnych

z perspektywy produkcji. Wiele analiz na ten temat podkreśla wyłącznie istotę czynników technicznych (gleby, wody, nawozów, środków ochrony roślin, nasion), pomijając zasadnicze znaczenie czynnika ludzkiego, zwłaszcza dla produkcji wysokiej jakości. EKES uważa zatem, że niemożliwe będzie opracowanie strategii promowania wydajności w rolnictwie bez podjęcia odpowiednich działań (szkolenie, bezpieczeństwo) na rzecz podniesienia jakości prac rolnych.

4.6 W związku z wdrażaniem EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa EKES uważa, że należy dogłębnie przeanalizować pojęcie zrównoważonego rozwoju również po to, by uwzględnić specyfikę europejskiego modelu rolnictwa oraz zmiany i wyzwania związane z rozwojem sytuacji na świecie. Co się tyczy związku między rolnictwem a zrównoważonym rozwojem, EKES zamierza przypomnieć przede wszystkim znaczenie wielofunkcyjności dla realizacji tego celu. EKES pragnie podkreślić, że wielofunkcyjność jest jedną ze specyficznych cech rolnictwa, w związku z czym trzeba ją chronić i promować również z myślą o popularyzacji zrównoważonego rozwoju.

4.7 EKES przypomina znaczące postępy europejskiego sektora rolnego w zakresie trzech komponentów rozwoju zrównoważonego (gospodarczego, społecznego i środowiskowego). Zwraca niemiernie uwagę, że rozwoju tego nie można zagwarantować bez odpowiedniej troski o jego wymiar instytucjonalny. Dlatego też podkreśla potrzebę dążenia do odpowiedniego poziomu uczestnictwa i zaangażowania wszystkich podmiotów sektora rolnego, również w ramach działań EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, by jak najbardziej zwiększyć wkład EPI do zrównoważonego rozwoju.

4.8 EKES zgadza się z decyzją Komisji, by jednym z pierwszoplanowych celów EPI stał się zrównoważony rozwój rolnictwa. W związku z tym uważa, że konieczna jest kontynuacja rozważań na temat wskaźnika proponowanego przez Komisję, służącego ocenie wyników działań EPI w zakresie zrównoważonego rozwoju. Chociaż uznaje wagę tego, jak zadowalająca funkcjonalność gleb może przyczynić się do zrównoważonego rozwoju, uważa, że nie należy zapominać o innych wskaźnikach efektywności, które są w stanie wykazać znaczenie niektórych praktyk rolniczych – zwłaszcza dla zachowania zasobów naturalnych.

4.9 Jest zdania, że konieczne są dalsze prace nad koncepcją innowacji w rolnictwie, które umożliwiłyby podkreślenie i rozważenie specyfiki europejskiego modelu rolnictwa. W latach 60. i 80., między innymi dzięki innowacjom wprowadzonym wraz z rewolucją ekologiczną, odnotowano decydujący wzrost produkcji rolnej. Poprawa wyników produkcyjnych nastąpiła niemiernie kosztem zachwiania równowagi środowiskowej w rolnictwie w związku z coraz bardziej masowym

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie reformy WPR w 2013 r. (Dz.U. C 354 z 28.12.2010, s. 35–42), opinia EKES-u w sprawie WPR do 2020 r. (Dz.U. C 191 z 29.6.2012 s. 116–129) oraz opinia EKES-u w sprawie przyszłości wspólnej polityki rolnej (Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 63–70).

użyciem produktów chemicznych (nawozów, herbicydów i pestycydów) oraz paliw do zmechanizowanej produkcji. Choć EKES jest przekonany, że bezpieczeństwo żywnościowe jest podstawowym prawem człowieka, to uważa, że rewolucja ekologiczna nie jest odpowiednim sposobem reagowania na tak istotne wyzwania przyszłości w skali globalnej. Dlatego też innowacyjne procesy w rolnictwie muszą być ukierunkowane na harmonijną strategię rozwoju sektora, która – skupiając się na wydajnym wykorzystaniu wszystkich czynników produkcyjnych (gleba, woda, praca, energia) i promowaniu wysokiej jakości produktów – wspierałaby wielofunkcyjny charakter rolnictwa.

4.10 EKES jest przekonany co do znaczenia promowania i ochrony europejskiego modelu rolnictwa. Niezbędne jest uznanie wielofunkcyjnego charakteru rolnictwa poprzez podkreślenie wkładu, jaki może ono wnieść do zagwarantowania zrównoważonego rozwoju. Takie poszerzenie funkcji i zadań rolnictwa wymaga ponownego przemyślenia nowatorskich strategii ukierunkowanych na ten sektor. Zdaniem EKES-u należy ponownie określić granice i zakres działania, przypominając coraz większe powiązania między rolnictwem a innymi sektorami produkcji. W związku z tym strategię innowacyjnego działania powinny mieć coraz mniej sektorowy charakter i być w coraz większym stopniu ukierunkowane na wszelkie przedsięwzięcia określane mianem biogospodarki.

4.11 EKES zachęca Komisję, by nie pomijała żadnej formy innowacji, która mogłaby zostać wprowadzona w sektorze rolnym. Pamiętając o znaczeniu zagwarantowania odpowiedniego wsparcia dla tworzenia i rozpowszechniania innowacji procesów w rolnictwie, EKES zachęca do zwrócenia większej uwagi na innowacje, które mogą zostać zastosowane na etapie wprowadzania produktów do obrotu, a także na innowacje związane z wypróbowywaniem nowych form organizacji przedsiębiorstw i z optymalizacją kontaktów między podmiotami krajowych i europejskich łańcuchów rolno-spożywczych.

4.12 Co się tyczy innowacji w zakresie produktów, EKES przypomina, iż podmioty prywatne są coraz bardziej zainteresowane rozwojem, rozpowszechnianiem i wprowadzaniem do obrotu „funkcjonalnych artykułów żywnościowych”. Podkreślając znaczenie gospodarcze i zdrowotne tego nowego „towaru”, EKES wskazuje również na potrzebę wsparcia procesów innowacji w zakresie produktów, które – uzupełniając inicjatywę prywatną – w większym stopniu uwzględniałyby potrzebę zapewnienia znaczących korzyści dla całej społeczności.

4.13 EKES uważa, że Komisja wytyczyła bardzo ambitne cele dla EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Jego zdaniem, by zagwarantować jak najlepszy wynik inicjatywy, niezbędne jest stworzenie optymalnej synergii między EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa a różnymi obszarami polityki wspólnotowej (przedsiębiorczość, działania

na rzecz klimatu, polityka międzysektorowa, gospodarka, finanse i podatki, zatrudnienie i prawa społeczne, energia i zasoby naturalne, ochrona środowiska, konsumenci i zdrowie, stosunki zewnętrzne i sprawy zagraniczne, regiony i rozwój lokalny, nauka i technologia). Szczególną uwagę trzeba zwrócić na zagwarantowanie spójności inicjatywy EPI z założeniami i instrumentami wspólnej polityki rolnej.

4.14 EKES uważa, że istotne jest podkreślenie wpływu, jaki wybory dokonane przez UE w zakresie polityki handlowej, mogą mieć na wyniki wydajności sektorów rolnych. Na przykład decyzja UE w sprawie ograniczenia form wsparcia dla upraw roślin wysokobiałkowych doprowadziła do spadku konkurencyjności europejskich podmiotów tego sektora. Zdaniem EKES-u dowodzi to, że poprawa wydajności niektórych sektorów rolnych nie zależy wyłącznie od wzrostu środków przekazywanych na ten sektor, lecz można ją również osiągnąć, przyjmując skuteczne środki handlowe. W tym względzie warto zauważyć, że z punktu widzenia dbałości o rentowność gospodarstw każdej polityce ukierunkowanej na wzrost wydajności w rolnictwie muszą towarzyszyć działania zapewniające dostęp większej ilości produktów rolnych do rynku.

4.15 EKES przypomina, że cały świat oraz poszczególne państwa odniosły olbrzymie korzyści ze wzrostu wydajności w rolnictwie. Znaczna ich część wiąże się z postępem technologicznym wynikającym z inwestycji publicznych w dziedzinie badań i rozwoju sektora rolnego. Dowody empiryczne pokazują, że niezależnie od okoliczności korzyści były o wiele większe od kosztów. Zdaniem EKES-u Unia Europejska musi nadal gwarantować odpowiedni poziom inwestycji publicznych w popularyzację innowacji w rolnictwie. W związku z tym niezbędna jest lepsza koordynacja polityki badawczej w ścisłym tego słowa znaczeniu z polityką rolną na rzecz innowacji, ze szczególnym uwzględnieniem innowacji finansowanych w ramach WPR. Wskazane jest zwiększenie roli, jaką zarówno płatności bezpośrednie niezwiązane z wielkością produkcji w ramach pierwszego filaru, jak i środki strukturalne na rozwój obszarów wiejskich mogą odegrać w rozpowszechnieniu postępu technicznego.

4.16 EKES podkreśla, że dyskusja w sprawie EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa toczy się równoległe do dyskusji na temat nowych wieloletnich ram finansowych UE. Obecnie wielkość środków, jakie UE zamierza przeznaczyć na realizację różnych kierunków polityki wspólnotowej, nie jest jeszcze dokładnie znana. EKES uważa, że – zgodnie z celami strategii „Europa 2020” – UE powinna odpowiednio wesprzeć programy w zakresie badań i innowacji realizowane na szczeblu europejskim. Jeżeli chodzi o sektor rolny, EKES apeluje, by zagwarantowano co najmniej 5,1 mld euro na badania i innowacje w rolnictwie, przewidziane w ramach propozycji wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 EKES docenia wysiłki Komisji Europejskiej zmierzające do wprowadzenia nowej formy zarządzania wdrażaniem procesów innowacji, lecz apeluje o wyjaśnienie kryteriów, które mają obowiązywać przy wyborze członków rady kierowniczej nadzorującej opracowanie wieloletniego strategicznego programu prac EPI.

5.2 EKES uważa, że istotne jest zagwarantowanie jak największej synergii między EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa a innymi inicjatywami wspieranymi przez Komisję w zakresie innowacji sektora (Stały Komitet ds. Badań Naukowych w dziedzinie Rolnictwa, ERA-NET i europejskie platformy technologiczne). Już wcześniej EKES⁽¹⁰⁾ podkreślał wartość dodaną i korzyści dla konkurencyjności europejskiej wynikające ze wspólnego programowania w sektorze badań rolnych. Zwraca się ponadto o udzielenie wyjaśnień dotyczących środków, które mają zostać wykorzystane do wypracowania koordynacji i synergii między EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa a innymi EPI w zakresie surowców i wody.

5.3 EKES uważa, że przedstawione przez Komisję ramy EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa są bardzo ambitne. Podejście oddolne proponowane w odniesieniu do funkcjonowania grup operacyjnych można uznać za pozytywną nowość. EKES proponuje równocześnie zastanowienie się nad potencjalnymi problemami i trudnościami związanymi z zarządzaniem, jakie mogą pojawić się wraz z wdrażaniem nowej strategii EPI. Jego zdaniem podejście EPI przyniesie pozytywne efekty wyłącznie pod warunkiem, że grupy operacyjne przekształcą się w podmioty o wymiernych celach, zdolne do zainicjowania procesów rozwoju, a nie w nowe partnerstwa ubiegające się po prostu o środki publiczne.

5.4 Zdaniem EKES-u potrzebne są gwarancje, że zastosowanie podejścia EPI nie będzie wiązać się z dodatkowymi trudnościami i komplikacjami dla podmiotów potencjalnie zainteresowanych uczestnictwem w działaniach grup operacyjnych. EKES podkreśla zwłaszcza, że realizacja inicjatywy EPI może obciążyć kosztami instytucje zarządzające i organy płatnicze uczestniczące w procesach selekcji, dokonywania płatności, monitorowania i kontroli, związanych z realizacją podejścia EPI. Istnieje ryzyko, że podważy to wartość dodaną inicjatywy EPI, również w zakresie stosunku korzyści do kosztów.

5.5 EKES przyjmuje z zadowoleniem fakt, że w odniesieniu do wdrażania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa Komisja zastosowała podejście systemowe zaproponowane przez Bank Światowy, polegające na korzystaniu z Systemu Innowacji w Rolnictwie (Agricultural Innovation System – AIS) mającego na celu stworzenie sieci organizacji, przedsiębiorstw i osób indywidualnych, służącej wprowadzeniu

na rynek nowych produktów, procesów i form organizacji. Ma się to odbywać we współpracy z instytucjami i podmiotami wykorzystującymi strategię polityczne wywierające wpływ na sposób, w jaki poszczególne jednostki współdziałają ze sobą, dzielą się wiedzą, zyskują do niej dostęp i zajmują się jej rozpowszechnianiem. W podejściu tym istotną rolę odgrywają podmioty pośrednie łączące różnorakie jednostki uczestniczące w procesach innowacji. Zdaniem EKES-u oddziaływanie EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa jest zatem zależne od aktywnego udziału brokerów innowacji, którzy mogą zapoczątkować i rozwinąć współpracę na rzecz innowacji spośród wielu różnorodnych podmiotów.

5.6 EKES zgadza się z propozycją Komisji Europejskiej w sprawie zagwarantowania odpowiedniej koordynacji różnych grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa poprzez stworzenie sieci EPI w ramach europejskiej sieci obszarów wiejskich. W związku z tym EKES domaga się jasnego zdefiniowania wysokości i formy środków operacyjnych, które zostaną przyjęte przez Komisję Europejską w celu stworzenia warunków ku temu, by europejska sieć obszarów wiejskich mogła wykonać to nowe zadanie, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na szkolenie kompetentnych pracowników posiadających odpowiednie umiejętności.

5.7 Nowe globalne wyzwania (liberalizacja rynków, wzrost populacji i niedobór zasobów naturalnych) każą zwracać coraz większą uwagę na innowacje w rolnictwie. Dostępne materiały dowodowe ukazują problemy związane z wolniejszym niż pożądane tempem innowacji i z przewagą klasycznych rodzajów innowacji, np. mechanicznych i odmianowych, nad innowacjami w zakresie nowych rynków, bezpośredniego przetwarzania, nowych metod uprawy i certyfikacji. Zdaniem EKES-u inicjatywa EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa w ogromnym stopniu przyczyni się do popularyzacji innowacji w rolnictwie dzięki stworzeniu sieci podmiotów i powiązaniu ośrodków innowacji z miejscami ich zastosowania.

5.8 EKES przypomina, że na skłonność do innowacji w rolnictwie wpływają również indywidualne cechy przedsiębiorcy lub jego rodziny, specyfika strukturalna przedsiębiorstwa, warunki rynkowe i kontekst ogólny (kulturowy i instytucjonalny) działania przedsiębiorstwa. W tym względzie uważa, że pierwszoplanowe znaczenie ma uzupełnienie inicjatyw grup operacyjnych EPI działaniami na rzecz wymiany pokoleniowej, pomocy technicznej, kształcenia – zwłaszcza młodych rolników – wsparcia inwestycji strukturalnych, promocji produktów rolnych, tworzenia nowych rynków zbytu (np. krótkich łańcuchów) oraz dywersyfikacji dochodów przedsiębiorstw poprzez zagwarantowanie uprzywilejowanego dostępu do środków w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie badań naukowych w dziedzinie rolnictwa (Dz.U. C 128 z 18.5.2010, s. 107, pkt 1.3).

5.9 EKES przypomina, że w ramach programowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007–2013 wprowadzono nowe rozwiązanie mające na celu propagowanie „współpracy na rzecz opracowywania nowych produktów, technologii i technik w sektorze rolnictwa i żywności oraz w sektorze leśnictwa”⁽¹⁾. Uważa, że należy zadbać o koordynację i synergię działań w ramach EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa

oraz o wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich. W tym względzie wskazane byłoby przeanalizowanie widocznych już mocnych i słabych punktów realizacji projektów współpracy na podstawie wyników pośrednich ocen partnerstw tak, by można je było uwzględnić w planowaniu projektów operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa.

Bruksela, 12 grudnia 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Art. 29 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).